

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شوق تفرج

سرشناسه	: علیزاده، سمیرا، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: شوق تفرج / سمیرا علیزاده.
مشخصات نشر	: شیراز: گنج علم، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ص: مصور(رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۸۵-۰۴-۵-۱۹۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه:ص.۸۱.
موضوع	: تفریحگاه‌ها -- ایران
موضوع	: Resorts -- Iran
موضوع	: باغ‌ها -- ایران -- ساختار -- تاریخ
موضوع	: Garden structures -- Iran -- Hiistory
موضوع	: تفریحگاه‌ها -- برنامه‌ریزی
موضوع	: Resorts -- Planning
رده بندی کنگره	: TH۱۱۱۴۷۴۱۳۹۷۴۷۱۱ / ۹ش ۸ع /
رده بندی دیویی	: ۸۲۷/۷۲۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۷۷۹۸۰

شوق تفرج

سمیرا علیزاده

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه صنعتی اصفهان

با راهنمایی دکتر منصوره ملکیان

نام کتاب: شوق تفرج
ناشر: گنج علم
چاپ اول: بهار ۱۳۹۷
ویراستار: سعید طاووسی
صفحه آرا: گلنوش بروسان
طراح جلد: مریم مظفری
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۸۵-۰۴-۵
ISBN: 978-622-6085-04-5
قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان

آدرس: شیراز- پارامونت، ابتدای خ قصر دشت، کوچه ۱، پلاک ۱

انتشارات گنج علم

تلفن: ۰۷۱۳۲۳۰۴۰۱۷

آدرس سایت: www.gpub.ir

ایمیل: Ganjelpub@gmail.com

«کلیه ی حقوق چاپ و نشر محفوظ و متعلق به ناشر است.»

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا بخش و عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست فصول و مندرجات آنها

۱	مقدمه
کلیات و مفاهیم کلیدی	
۹	اوقات فراغت
۹	تفریح
۱۰	تفرج
۱۰	منبع تفرجگاهی
۱۱	ارزیابی و طبقه بندی منابع تفرجگاهی
۱۴	مناطق تفرجگاهی ایران
۱۵	مفهوم باغ
۱۶	باغ ایرانی و تاریخچه آن
۱۸	هدف از ایجاد باغ نزد ایرانیان
۲۴	انواع باغ با توجه به هندسه و شکل
۲۹	ریشه‌های شکل‌گیری مفهوم چهارباغ
۳۲	معماری باغ ایرانی
معیارها و عوامل مؤثر در اصول تفرج	
۳۷	مقدمه
۳۹	بررسی تفرجگاه‌های موجود در کشور
۴۲	تاریخچه بررسی مسایل تفرجگاهی در ایران
۴۴	معیارهای مکانی پارک‌ها و تفرجگاه‌ها
۴۶	عوامل مؤثر بر تقاضای تفرجی
۵۳	عوامل مؤثر بر تغییر روند تقاضای تفرجی
۵۶	فاکتورهای مورد نیاز در بررسی تقاضای تفرجی
۶۱	آنالیز تصمیم‌گیری‌های چند معیاره
۶۴	روش‌های آنالیز تصمیم‌گیری چند معیاره
۶۵	فرآیند تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی

۶۸	مزایای فرآیند تحلیل سلسله مراتبی
۶۸	معایب فرآیند تحلیل سلسله مراتبی
۷۰	فرآیند سلسله مراتبی گروهی
۷۰	تشکیل گروه های تصمیم ساز
۷۰	تشکیل ساختار سلسله مراتبی
۷۰	هدف
۷۱	معیارها
۷۱	گزینه‌ها
۷۱	ظرفیت برد
۷۵	مفهوم ظرفیت برد
۷۶	انواع ظرفیت برد
۷۷	جایگاه ظرفیت برد در طرح ریزی و برنامه‌ریزی تفرجگاهی
۷۷	تحلیل ظرفیت‌برد و راهکارهای تعدیل تقاضا
۸۱	منابع

مقدمه

جمعیت شهرنشین کره زمین در قرن گذشته بیش از ۱۰ برابر شده است و از ۲/۸ میلیارد نفر در سال ۲۰۰۰ به حدود ۳/۲ میلیارد نفر در سال ۲۰۰۵ رسیده است. مطابق پیش بینی سازمان ملل، تمامی افزایش جمعیت دنیا بین سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۳۰ (حدود ۲ میلیارد نفر) می باشد که تقریباً ۹۳ درصد این افزایش جمعیت در کشورهای در حال توسعه اتفاق خواهد افتاد (Bunrong & Ladawah 2008).

به سبب پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی معضلات زیست محیطی، وجود و گسترش طیفی از منابع تفرجگاهی اجتناب ناپذیر است. از این رو حفاظت و بهره برداری متعادل از محیط طبیعی و نیز ایجاد و توسعه فضاهای سبز تفرجگاهی شهری و برونشهری اهمیت ویژه ای دارد.

توجه هر چه بیشتر به رعایت تناسبات در طراحی مجموعه عناصر شهری، بدون توجه به نیازهای فرهنگی، اجتماعی و تفریحی و در ضمن حفاظت محیط زیست، ممکن نیست. لذا لازم است که طراحان تفرجگاههای شهری با شناخت عوامل و روابط متأثر در محیط تصمیم گیری نمایند. این امر مستلزم رویکردی جدید است که حداقل دو شاخه روشن دارد.

نخست آنکه تحلیل های جامع نگر، جایگزین روش های بخشی نگر گردند و دوم اینکه جایگاه توجه به خواست و نظر مردم در طراحی به نحو بارز و کافی ارتقاء داده شود. چنین رویکردی بیگانگی شهروند از شهر را کاهش می دهد و حس هویت مردم و ریشه دار بودن در محیط های شهری را افزایش می دهد (پوریزدی و ملکیان ۱۳۹۰).

نهضت اصلی پارکها و تفرجگاهها برای راحتی مردم از شلوغی و جمعیت ناشی از توسعه شهری و صنعتی، در اواسط دهه ۱۸۰۰ میلادی در اروپا شروع شد (Stout & LeGates 2001).

در کشور ما نیز، توجه به فضاهای سبز شهری از دهه ۳۰ هجری شمسی با احداث باغ ملی در تهران و سپس تبدیل آن به پارک شهر آغاز شد و بدین ترتیب گسترش شهرها در دهه های اخیر نیاز به برنامه ریزی برای احداث این فضاها را ضرورت بخشید (بهبهانی ۱۳۷۳).

پدیده‌هایی نظیر تغییرات جغرافیایی جمعیت، شهرنشینی، جریان‌ات اکولوژیکی انسانی مانند مهاجرت روستاییان به شهرها و تهاجم شهرنشین ها به پایتخت و مراکز صنعتی، تحرک اجتماعی و تغییر مکان گروه های پردرآمد از محل های اصلی زندگی خود به محل های بهتر، عوض شدن سیمای شهرها، پراکنش نامنظم جمعیت، پدیده انبوهی و تراکم جمعیت در مراکز صنعتی و آلودگی هایی نظیر آلودگی هوا و صدا مشکلاتی است که پدیده صنعتی شدن به دنبال داشته است (محمودی و دانه کار ۱۳۸۶).

به همین دلیل حفاظت و بهره برداری متعادل از محیط طبیعی در کنار ایجاد و توسعه فضاهای سبز تفرجگاهی شهری و برون شهری، در مقطع زمانی حاضر که شهر های ما روز به روز به سمت تخریب شرایط زیست محیطی گرایش یافته اند، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.